

Pregledni znanstveni članek Review scientific paper (1.02)
Besedilo prejeto Received: 6. 11. 2019; Sprejeto Accepted: 4. 12. 2019
UDK UDC: 27-67
DOI: <https://doi.org/10.34291/Edinost/74/02/Osredkar2>

Mari Jože Osredkar

Katoliški temelji medreligijskega dialoga

Catholic Foundations of Interreligious Dialogue

Povzetek: V zadnjih desetletjih je dejavnost Katoliške cerkve postala izrazito dialoška, zlasti v odnosu do muslimanov. Mnogim katoličanom ta cerkvena »politika« ni pogodu. Toda dialog je rezultat premišljene odločitve koncilskih očetov v Vatikanu leta 1965. Dokumenti, ki utemeljujejo medreligijski dialog, so *Ecclesiam suam*, *Lumen gentium* in *Nostra aetate*. Koncilski očetje so spoznali, da sta spoštovanje in sprejemanje drugačnih srčika evangelija in da je samo v dialogu mogoče sobivanje in preživetje. Dovolj je bilo križarskih vojn in preveč pobitih na vseh straneh. Res je, da med nami živi čedalje več muslimanov. Vendar obstaja samo eno orožje, s pomočjo katerega sta lahko obe strani zmagovalki – to je dialog. V našem prispevku smo spregovorili tudi o *Dokumentu o bratstvu vseh ljudi za svetovni mir in skupno sobivanje*, ki izraža strinjanje papeža Frančiška in velikega imama iz Kaira, da povabita kristjane in muslimane po vsem svetu k delu za mir in medsebojno razumevanje.

Ključne besede: Katoliška cerkev, muslimani, medreligijski dialog, *Dokument o bratstvu vseh ljudi za svetovni mir in skupno sobivanje*

Abstract: *In recent decades, the activity of the Catholic Church has become distinctly dialogic, especially in its relation to Muslims. For many Catholics, this church »outreach« is not acceptable. Nonetheless, interreligious activities are the result of a deliberate decision by the Fathers at the last Vatican Council in 1965. The documents that founded this dialogue include Ecclesiam suam, Lumen Gentium and Nostra Aetate. The Council Fathers realized that respect and acceptance of others is the heart of the Gospel, and that only in dialogue lie coexistence and survival. There has been enough of the interfaith wars, the crusades, for example, and too many people have been killed on all sides. The truth is that more and more Muslims live among us. However, there is but one weapon for the both sides to achieve victory, and that is dialogue. This article also introduces the Document on the Brotherhood of All People for World Peace and Common Coexistence which expresses the agreement between the Pope and the Great Imam from Cairo to invite Christians and Muslims throughout the world to work for peace and mutual understanding.*

Key words: *Catholic Church, Muslims, interreligious dialogue, Document on the Brotherhood of All People for World Peace and Common Coexistence*

Uvod

V zadnjih desetletjih je dejavnost Katoliške cerkve postala izrazito dialoška, zlasti v odnosu do muslimanov. V okviru Evropske škofovske konference je bila ustanovljena komisija za odnose z muslimani, papež Frančišek se čedalje pogosteje srečuje s predstavniki islamskega sveta, vrhunec katoliško-muslimanskega skupnega prizadevanja za razumevanje pa je *Dokument o svetovnem bratstvu za mir na svetu in skupno sožitje*, ki sta ga 4. februarja 2019 v Abu Dabiju podpisala papež Frančišek in veliki imam mošeje Al-Azhar iz Kaira. Naš namen je predstaviti katoliške teološke temelje za medreligijski dialog. Predstavili bomo razloge, zakaj si katoličani prizadevamo za dobre odnose z muslimani. Kot izhodišče za naše razmišljanje pa bomo vzeli dvom, ki je prisoten pri mnogih katoličanih, tudi pri katoliških teologih. Kljub mnogim primerom zglednega sodelovanja med katoličani in muslimani si namreč nekateri še vedno postavljajo vprašanje, ali je iskren medreligijski dialog sploh mogoč.

Misleci, ki se ukvarjajo z antropologijo, trdijo, da je dialog počelo človeka. Z njimi se strinjamo tudi mi. Človek je ustvarjen v dialogu ter raste in se razvija v dialogu. Dialog in skupno reševanje problemov predstavljata nujen pogoj za preživetje človeštva (Levinas, Buber) na vseh področjih življenja, tudi na področju religije. Za življenje v sožitju vseh ljudi je torej nujen tudi dialog med različnimi verskimi skupnostmi oz. njihovimi pripadniki – tako znotraj enega verstva kot med različnimi verstvi. Ampak kakšen medverski dialog je potreben?

1 Kaj je medreligijski dialog?

Odgovor na vprašanje bomo iskali s pomočjo Branka Kluna, slovenskega filozofa, ki je v svojem članku *Dialog med iskanjem enotnosti in spoštovanjem razlike. Odmevi zahodne miselne dediščine* spregovoril o grškem ter judovsko-bibličnem izročilu o raznolikosti in enotnosti sogovornikov v dialogu. Po grškem izročilu se morata sogovornika poenotiti glede pomena besed, da se sploh lahko pogovarjata. Deliti morata skupno umnost oz. se strinjati glede skupne logike. Izhajamo iz grškega izročila, ker tudi beseda »dialog«, o kateri govorimo, izhaja iz grščine. Grška beseda *logos* (razum, um) je osnova besedi *dia-logos*, ki povezuje govor (besedo) in um. Sokrat,

začetnik filozofskega dialoga, je bil prepričan, da dialog sam po sebi predpostavlja poenotenost sogovornikov. Ker so o določenih stvareh vladala različna mnenja, je Sokrat s sogovornikom želel priti do skupne resnice. »Običajno razumevanje dialoga se nahaja na ravni (iz)rečenega. Dialog pomeni, da mi drugi predstavi svoje mišljenje, svoj 'logos', in da mu jaz odgovorim s svojim razmišljanjem ter da skupaj iščeva 'homologijo', uje-manje med najinima načinoma razmišljanja.« (Klun 2012, 65)

Če razmišljamo o medreligijskem dialogu v okviru take opredelitve pojma, potem moramo reči, da dialog – bodimo pozorni na besede – med krščanstvom in islamom ni mogoč. Če se točneje izrazimo, dialog med krščanskim in islamskim verskim naukom ni mogoč. Popolnoma iluzorno bi bilo iskati skupno resnico glede vprašanj, ali so v Bogu tri osebe ali ena, ali je Kristus pravi Bog ali samo človek. Poenotenje glede verskih resnic različnih verskih skupnosti je praktično nemogoče. Kljub nekaterim podobnostim krščanske in muslimanske vere so razlike med njima tako velike, da iskanje skupnih teoloških resnic ali teološkega sporazuma ni možno. Marie Therese Urvoy, ki je do pred kratkim delovala na Katoliški univerzi v Toulousu in na Univerzi v Bordeauxu, pravi, da moramo pri obravnavanju medreligijskega dialoga razlikovati njegove različne ravni: teološko, institucionalno in individualno (2015). Posamezni verniki se lahko med seboj razumejo in sobivajo v sožitju ne glede na pripadnost krščanstvu ali islamu. Ravno tako lahko papež kot voditelj Katoliške cerkve podpisuje namene o sodelovanju z muslimani, organizira skupne molitve in obiskuje islamske verske predstavnike. Francoska religiozinja zagovarja misel, da se krščanski in islamski nauk, čeprav imata veliko skupnega, v bistvenih verskih resnicah popolnoma razlikujeta in zato ne moremo govoriti o dialogu na teološki ravni. Lahko le priznamo različnosti v verskem nauku in kljub razlikam drug drugega kot ljudje spoštujemo in sprejemamo. V tem smislu trdimo, da med krščanstvom in islamom dialog ni mogoč, medtem ko med kristjani in muslimani je mogoč in je tudi nujno potreben.

Kot verniki smo lahko v dialoškem razmerju z drugače vernim, če ga kot takega priznamo, spoštujemo in sprejmemo njegovo drugačnost. Najbolj pomembno je, da se pogovarjamo »z njim«, in ne, da govorimo »o njem«. Ko sogovornika nagovorimo z besedo »ti«, ga priznamo za partnerja v dialogu. Problem nastane, ko sogovorniku namesto »ti« rečemo »on«, in ravno to se pogosto dogaja med kristjani in muslimani. Kristjani

se sobivanja z muslimani pogosto bojijo, zato raje kot »z njimi« govoriijo »o njih«. Evropski kristjani se zavedajo svoje majhne natalitete in v strahu pred muslimani pogosto sprožajo številne predsodke ter govorijo, kako jih »oni« ogrožajo. Zaradi številnih terorističnih napadov, ki se vrstijo po svetu, ter aktualnega množičnega priseljevanja muslimanskih beguncev in migrantov v Evropo danes ta strah še narašča. Pri kristjanih ne gre le za strah pred drugačnostjo, ampak pogosto za strah pred dialogom z drugačnostjo.

Medreligijski dialog torej vsebuje priznanje in spoštovanje različnih verskih prepričanj in drugačnih načinov življenja ter posledično sprejemanje oseb, ki drugače verujejo in prakticirajo svojo vero v svoji okolici. To lahko omogoči sobivanje. Spoštovanje in sprejemanje sta temelja, na katerih tudi drugi vatikanski cerkveni zbor opredeljuje medreligijski dialog.

2 Koncilski dokumenti o medreligijskem dialogu

Temeljni nauk zadnjega koncila o dialogu z nekrščanskimi verstvi je zapisan v izjavi *Nostra aetate*, ki v slovenščini nosi naslov *Izjava o razmerju Cerkve do nekrščanskih verstev*. Dokument sestavlja pet členov, tretji člen pa je v celoti posvečen odnosu do muslimanov. Na nastanek te izjave je odločilno vplivala okrožnica *Ecclesiam suam*, v kateri je papež Pavel VI. predstavil katoliški pogled na dialog z drugimi verstvi in kulturami. V 108. členu dokument pravi: »Toda mi ne želimo odklanjati priznanja in spoštovanja duhovnim in moralnim vrednotam nekrščanskih verstev. Z njimi si želimo spodbujati ideale, ki jih vsi zagovarjamo na področju verske svobode, bratstva ljudi, svete kulture, dobrotelčnosti in civilnega reda. O teh skupnih idealih je dialog z naše strani mogoč in ponudili ga bomo tam, z vsem medsebojnim spoštovanjem in vdanostjo, kjer bo dobronamerno sprejet.« (Pavel VI. 108) Izhajajoč iz te opredelitve medreligijskega dialoga, so koncilski očetje kasneje zapisali, da je poglobljena naloga Cerkve prizadevanje za edinost in ljubezen med ljudmi in s tem med narodi, saj so vsi narodi ena skupnost in imajo isti izvor, od Boga. Tako je Katoliška cerkev prvič priznala, da tudi v nekrščanskih religijah verniki verujejo v boga. Še več kot to. Katoliška teologija je na zadnjem vesoljnem cerkvenem zboru priznala možnost odrešenja za nekatoličane in za nekristjane.

Do drugega vatikanskega koncila je veljalo, da so večnega življenja po smrti deležni le katoličani. Nihče, ki ni pripadal Cerkvi, tudi nekatoliški kristjani, odrešenja ni mogel doseči. Zadnji cerkveni zbor pa je dejal, da imajo možnost odrešenja vsi, ki iščejo Boga, tudi nekatoliški kristjani in pripadniki nekrščanskih verstev. V 16. členu 2. poglavja *Dogmatične konstitucije o Cerkvi* je zapisano: »Tisti namreč, ki brez lastne krivde ne poznajo Kristusovega evangelija in njegove Cerkve, a iščejo Boga z iskrenim srcem in skušajo pod vplivom milosti v dejanjih izpolnjevati njegovo voljo, kakor jo spoznavajo po glasu vesti, morejo doseči večno zveličanje.« (LG 16) Tudi tisti, ki ne poznajo Kristusa, so del božjega ljudstva. Odrešenja so lahko deležni tudi muslimani, saj so tako kot katoličani izpovedovalci Abrahamove vere in častijo edinega, usmiljenega boga, ki bo na koncu sodil vse človeštvo. Z omogočanjem možnosti zveličanja vseh ljudi je Cerkev postavila temelj dialogu z drugimi verstvi in hkrati dala kredibilnost dokumentu *Nostra aetate*. Cerkev v *Konstituciji o Cerkvi* ne trdi, da druge vere posedujejo polno resnico, ampak si prizadeva v njih najti skupne točke in na teh točkah, ki povezujejo dve različni veri, graditi dialog.

Nostra aetate je, izhajajoč iz nove interpretacije nauka o odrešenju, vernike spodbudila k sodelovanju in spoznavanju ljudi drugih verstev in kultur. Priznali so, da tudi v drugih verstvih obstajajo resnice, ki so svete in jih je treba spoštovati: »Katoliška cerkev ne zameta ničesar od tistega, kar je v teh verstvih resničnega in svetega. Z odkritosrčno spoštljivostjo gleda na one načine delovanja in življenja, na ona pravila in nauke, ki se sicer v mnogočem razlikujejo od tistega, česar se sama drži in uči, a neredko odsevajo žarek Resnice, ki razsvetljuje vse ljudi.« (NA 2) Katoličani morajo biti pripravljeni in odprti za dialog z drugimi verstvi. Z razumevanjem in ljubeznijo morajo sprejemati, spoštovati in ohranjati duhovne, moralne ter socialno-kulturne vrednote, ki jih najdejo v drugih religijah. Venomer pa morajo oznanjati vero v Kristusa, v katerem je Bog s seboj spravil vse ljudi. (NA 2)

Cerkev je pokazala na možnost gradnje medverskega dialoga na podobnostih med krščansko in muslimansko vero. V izjavi *Nostra aetate* je zapisano, da katoličani s spoštovanjem gledajo na muslimane, ki molijo edinega, usmiljenega ter vsemogočnega boga. Zapisano je, da se muslimanska vera sklicuje na Abrahama, ki se je popolnoma podredil Božji volji. Jezusa muslimani sicer ne priznavajo za Boga, ga pa častijo in priznavajo kot preroka.

Častijo tudi njegovo mater, devico Marijo. Tako kot kristjani tudi muslimani pričakujejo sodni dan, ko bo Bog odrešil vse ljudi, zato si prizadevajo za moralno življenje ter izkazujejo vero v boga z miloščino, postom ter molitvijo. (NA 3) Katoliška cerkev je svoje vernike pozvala, naj z vsemi ljudmi ohranjajo mir, saj bodo le na tak način izkazovali spoštovanje in ljubezen do Boga. Obsodila je vsako nasilje, zapostavljanje ali nestrpnost kristjanov do ljudi drugih ver in kultur: »Če so torej v potekanju stoletij med kristjani in muslimani neredko nastale razprtije in sovražnosti, spodbuja cerkveni zbor vse, naj pozabijo na to, kar je bilo, naj se odkritosrčno trudijo za medsebojno razumevanje in naj skupno nastopajo v obrambo in pospeševanje socialne pravičnosti, moralnih vrednot ter miru in svobode za vse ljudi.« (NA 3)

3 Pokoncilski papeži v odnosu do muslimanov

Brez dvoma lahko za začetnika praktičnega uresničevanja dialoga med katoličani in muslimani na institucionalni ravni štejemo papeža Janeza Pavla II. Srečal je veliko število predstavnikov nekrščanskih verstev in se z njimi pogovarjal ter molil. 27. oktobra 1986. leta je povabil v Assisi predstavnike vseh svetovnih religij in organiziral molitveno srečanje. Srečanje je bilo znamenje edinosti med ljudmi, ki je bilo popolnoma v duhu drugega vatikanskega koncila. V manjšem merilu je temu srečanju sledilo še drugo, leta 1993, ko je na Balkanu divjala vojna in nekaj mesecev po 11. septembru 2002, ki je zaznamoval zgodovino. Navedimo še nekaj primerov njegovih dialoških dejanj do muslimanov. Leta 1979 je kot drugi papež v zgodovini obiskal Turčijo. Med 18. in 19. avgustom 1985 se je mudil v Casablanci in Maroku, kjer je govoril 80.000 muslimanom in poudaril, da kristjani in muslimani »častimo istega Boga«. 14. aprila 1996 je obiskal Tunis. Umor menihov v Tibhirinu maja 1996 ter umor škofa Petra Claveria sta nekoliko zavrla in otežila medverski dialog med katoličani in muslimani. Vendar ga nista ustavila. Janez Pavel II. je odobril tudi gradnjo mošeje v Rimu, hkrati pa muslimanske države prosil za recipročnost pri vprašanju svobode krščanskega bogoslužja v islamskem okolju. Maja 2001 je Janez Pavel II. kot prvi papež v zgodovini vstopil v mošejo. Med obiskom Sirije je želel obiskati kraj, kjer se je spreobrnil sveti Pavel, in tudi počastiti relikvije Janeza Krstnika, ki so v mošeji Omeyyades v Damasku.

Papež Benedikt XVI. je nadaljeval to, kar je njegov predhodnik začel v Assisiju. Omenimo lahko tudi temo 44. dneva miru (1. januarja 2011): Svoboda veroizpovedi je pot do miru. V poslanici je papež poudaril, da je medverski dialog pomembno orodje za sodelovanje različnih verskih skupnosti. Istega leta je obhajal 25-letnico prvega molitvenega srečanja v Assisiju, tako da je poromal v Frančiškovo mesto, kjer je spet vse povabil k molitvi za mir. Čeprav je Benediktov govor 12. septembra 2006 v Regensburgu povzročil veliko kritik na muslimanski strani in celo veliko islamskega nasilja nad kristjani v islamskem svetu, velja poudariti, da je ta govor spodbudil tudi pogovor med kristjani in muslimani. Mesec dni po govoru je 38 islamskih učenjakov papežu napisalo odprto pismo z željo, da bi prišlo do medsebojnega razumevanja. Oktobra 2007 je 138 islamskih osebnosti na papeža naslovalo odprto pismo z naslovom *Skupna beseda med vami in nami*. Ta pobuda je pripeljala do ustanovitve stalnega foruma dialoga med katoličani in muslimani, ki je imel prvo zasedanje v Rimu od 4. do 6. novembra 2008. Sicer pa se je Benedikt XVI. srečal s kar nekaj pomembnimi osebnostmi iz islamskega sveta. Šestega novembra 2007 je sprejel Abdallaha I., kralja Savdske Arabije. To je bilo prvič, da je suveren te arabske države, ki čuva islamske svetinje, obiskal Vatikan. Govorila sta o medverskem dialogu in o verski svobodi kristjanov, ki bivajo v Savdski Arabiji. Maja 2009, ob obisku Jordanije, se je papež srečal s princem Ghazijem Bin Muhammadom Bin Talalom, pobudnikom pisma *Skupna beseda med vami in nami*. Zahvalil se je papežu, da je obžaloval in osvetlil vsebino svojega govora v Regensburgu. V postsinodalni Apostolski spodbudi *Verbum Domini*, ki je izšla novembra leta 2010, je Benedikt XVI. izrazil željo, da bi se odnosi zaupanja, ki so se ustvarili med kristjani in muslimani, nadaljevali in razvijali v duhu iskrenega in spoštljivega dialoga.

Papež Frančišek je takoj po izvolitvi začel nadaljevati prakso medreligijskega dialoga pokoncilskih papežev, vendar na svojski način. V njegovi drži prepoznamo asiškega ubožca. Kakor ubožec pred osmimi stoletji je tudi Bergoglio zavrnil bivanje v palači in z besedami in dejanji marsikoga osupnil. Prepričani pa smo, da se Cerkev lahko izboljša samo s preprostim in dialoškim načinom življenja. Sveti Janez Pavel II. je s skupno molitvijo predstavnikov različnih religij za mir presenetil svetovno javnost. Presenetil je celo muslimane, ko je vstopil v džamijo in z njimi molil. Papežu Frančišku pa je uspelo narediti še korak dlje. Prve dni februarja 2019 je obiskal Združene arabske emirate in v Abu Dabiju daroval prvo

javno sveto mašo na Arabskem polotoku, odkar je tam uveljavljeno šeriat-sko pravo. Skoraj tisoč petsto let se tam evharistija ni javno obhajala. Papež Frančišek je na muslimanski sveti zemlji »povzdignil kruh in vino«. Še več, papež je tam skupaj z muslimani molil za mir. Pred udeležbo na medreligijski konferenci je gostitelju, prestolonasledniku princu šejku Mohamedu bin Zajedu Al Nahjanu dejal, da prihaja kot brat. Muslimanom je izrazil vse svoje spoštovanje. V letu, ko obhajamo 800-letnico srečanja med sv. Frančiškom in sultanom, je papež Frančišek v Abu Dabiju med medreligijsko konferenco v spominski zgradbi Founder's Memorial dejal: »Hvaležen Gospodu sem ob 800-letnici srečanja med sv. Frančiškom Asiškim in sultanom Malekom-al-Kamilom sprejel priložnost, da sem prišel sem kot vernik, ki je žejen miru, kot brat, ki išče mir z brati. Želeti mir, pospeševati mir, biti orodje miru: zato smo tukaj.« Vrhunec obiska pa je dokument, ki ga je papež podpisal z velikim imamom mošeje Al Azharja.

Mnogim katoličanom sicer ta cerkvena »politika« ni pogodu. Zaradi navala migrantov iz muslimanskega sveta v Evropo se mnogi muslimanov bojijo. Zato jim poglobljen dialog z njimi ni všeč. Toda medreligijske dejavnosti so rezultat premišljene odločitve koncilskih očetov na zadnjem vesoljnem cerkvenem zboru, ki se je končal v Vatikanu leta 1965. Tako je premišljen tudi podpis *Dokumenta o človeškem bratstvu za svetovni mir in skupno sobivanje*. Ustavimo se le pri enem stavku tega dokumenta, ki je sicer dvignil veliko prahu, vendar se nam zdi pomemben. Ker še nimamo uradnega prevoda v slovenski jezik, najprej navajamo izvirno italijansko besedilo tega stavka: »*Il pluralismo e la diversita di religione, di colore, di sesso, di razza e di lingua sono una sapiente volonta divina, con la quale Dio ha creato gli esseri umani. Questa Sapienza divina e l'origine da cui deriva il diritto alla liberta di credo e alla liberta di essere diversi.*« (Francesco e Grande Imam di Al-Azha Ahmad Al Tayyeb) Preprosto bi lahko prevedli, da sta se papež in imam strinjala, da Bog dopušča, da smo se nekateri rodili kot kristjani, drugi pa kot muslimani. Če pluralnost religij sprejemamo na enak način, kot sprejemamo različnost spolov, narodnosti in ras, potem si ljudje resnično lahko podamo roko sprave in drug drugega sprejemamo, spoštujemo in sodelujemo v modernem svetu. In ravno to je namen sedanjega Svetega očeta. Želi, da bi se vsi ljudje spoštovali in se sprejemali kot otroci istega Boga.

Ta izjava iz pisma je popolnoma v skladu z evangelijem in katoliškim naukom. Kot katoličan ne more reči muslimanu, da sta brata, le da bo katoličan šel v nebesa, musliman pa ne, ker ni krščen v Katoliški cerkvi, tako je tudi nemogoče reči, da je katoličan po Božji volji rojen v katoliški družini, pri muslimanu pa se je zgodila napaka, da se je rodil v islamski družini. Ne, papež ima prav, tudi muslimani so po Božji volji rojeni v islamskih družinah. Stavek v dokumentu je v bistvu samo drugače obrnjena formulacija 16. člena dokumenta *Lumen gentium*.

Sklep

Medreligijski dialog ni iznajdba koncilskih očetov pred dobrimi petdesetimi leti. Prizadevanje za edinost in razumevanje je zapoved Jezusa Kristusa, ki je želel, da bi bili vsi eno; Božji sin je postavil zapoved ljubezni do bližnjega in svojim učencem naročil delati dobro sovražnikom oz. sprejemati drugačne. V nauku zadnjega vesoljnega zbora Katoliške cerkve ne gre samo za paragrafe, ki bi bili nekaterim všeč, drugi pa bi jih lahko zavrnil, temveč gre za bistvo evangelija, gre za bistvo Kristusovega nauka. Katoliška cerkev se danes zaveda, da zapoved »ljubi Gospoda svojega Boga z vsem srcem in vso dušo in vsem mišljenjem in svojega bližnjega kakor samega sebe« ne pomeni ljubiti samo somišljenikov, ampak omogočati življenje v polnosti tudi tistim, ki so drugačni. Krščanska in islamska vera oz. teologija sta dva popolnoma različna nauka. Zato vztrajamo pri trditvi, da med naukoma dialog ni mogoč. Je pa mogoč in potreben dialog med kristjani in muslimani, ker smo vsi ljudje Božji otroci. Kljub različnemu prepričanju kristjani v muslimanih prepoznavamo svoje brate in želimo z njimi živeti v prijateljstvu. Avtor tega članka nima nobenega pomisleka moliti skupaj z muslimani v džamiji, ker je trden v svoji veri. Dialog z drugače mislečimi, z muslimani, je uresničevanje evangelija. Brez tega ne moremo biti kristjani. Ne moremo se povzdigovati nad Boga in ukazovati, koga ima Bog rad. Lahko samo v ponižnosti sprejmemo drugače mislečega in ga ljubimo.

Ko papež spodbuja, naj sprejmemo islamske migrante v naša okolja in jim celo omogočimo, da bodo tu, med nami, prakticirali svojo vero, mnogi katoličani godrnjajo in se sprašujejo, ali ni to samomor krščanstva. Ravno obratno, to je pravo krščansko življenje. Nihče ne more uničiti krščanstva, če bomo kristjani dosledno živeli po evangeliju. Če pa se ne bomo držali

Jezusovih besed, bomo krščanstvo uničili mi sami. Je pa res, da ljubezen do drugega pomeni umiranje samemu sebi. In to je bistvo krščanstva: iti na križ, umreti. Vsak odnos je umiranje samemu sebi. Zato spoštovati in sprejeti muslimane v Evropi pomeni umiranje po zgledu našega Odrešenika. Katoličani spoštujemo in sprejemamo muslimane zaradi Križanega. Zato ker je on šel na križ. Ker je on rekel, da kdor hoče biti njegov učenec, naj gre na križ. Temeljni kamen katoliške teologije medreligijskega dialoga je Kristus na križu, in želimo mu biti podobni. Če muslimani v arabskih deželah nočejo sprejeti kristjanov in jim ne dovolijo gradnje cerkva in obhajanja evharistije, je to njihov problem. Mi hočemo biti drugačni, mi hočemo biti Kristusovi učenci. Mi želimo svetu prinašati življenje v polnosti. Hkrati pa se zavedamo, da za velikim petkom pride velika noč. To pa je tudi bistvena doktrinalna razlika med islamom in krščanstvom. Kristjani verujemo, da nas je Kristus s svojo smrtjo na križu odrešil, muslimani pa si niti zamišljati ne morejo, da bi moral Jezus trpeti in umreti sramotne smrti na križu, kaj šele, da bi Bog moral umreti. Kristjani vidimo, da je to edina pot, ki nam jo Bog kaže po svojem sinu Kristusu, do polnosti življenja. Če pšenično zrno ne umrje, ostane samo, če pa umrje, obrodi obilo sadu. Tudi naše prizadevanje za medreligijski dialog, ki je umiranje, naj bi obrodilo veliko sadu – naše skupno bivanje v miru in spoštovanju. Dovolj je bilo križarskih vojn in preveč pobitih na vseh straneh. Res je, da med nami živi čedalje več muslimanov. Toda obstaja samo eno orožje, s pomočjo katerega sta lahko obe strani zmagovalki – to je dialog.

Kratici

LG Lumen Gentium
NA Nostra aetate

Reference

Benedikt XVI. 2010. *Verbum Domini* (Posinodalna apostolska spodbuda Gospodova beseda). Cerkevni dokumenti 131. Ljubljana: Družina.

Buber, M. 1985. *La fede dei profeti*. Monferrato: Casa editrice Marietti.

Francesco e Grande Imam di Al-Azha Ahmad Al Tayyeb. 2019. *Documento sulla fratellanza umana per la pace mondiale e la convivenza comune*. Abu Dhabi.

Francišek, papež. *Konferenca*: <https://www.vaticannews.va/sl/papez/news/2019-02/papez-francisek-abu-dhabi-medverska-konferenca.html> (pridobljeno 31. maja 2019).

- Klun, Branko.** 2012. Dialog med iskanjem enotnosti in spoštovanjem razlike: odmevi zahodne miselne dediščine. V: Janez Juhant, Vojko Strahovnik, ur. *Izhodišča dialoga v sodobnem svetu* (Znanstvena knjižnica, 34), 53–69. Ljubljana: Teološka fakulteta.
- NA = Izjava o razmerju Cerkve do nekrščanskih verstev.** 1980. V: Koncilski odloki Drugega vatikanskega koncila. Ljubljana.
- LG = Dogmatična konstitucija o Cerkvi.** 1980. V: Koncilski odloki Drugega vatikanskega koncila. Ljubljana.
- Levinas, E.** 1979. *Le temps et l'autre*. Paris: Fata Morgana.
- Pavel VI.** 1964. *Ecclesiam suam* (Okrožnica Njegova Cerkev). Ljubljana: Cirilsko društvo slovenskih bogoslovcev.
- Urvoy, Marie Thérèse.** 2015. Les difficultés et la nécessité du dialogue islamo-chrétien. *Bulletin de la littérature ecclésiologique* CXVI/4: 65–80.

